

SZEGEDI FELVÉTEL

TÁRSADALOM- ÉS MŰVELŐDÉSPOLITIKAI
KÉTHETI LAP

XXXII. évfolyam, 10. szám

1993. október 19.

Ára: 4,50 Ft

Oktatásügy:

Hiányzik az összhang

A vendégek (balról jobbra): Szalay István (JGYTF), Farkas Beáta (JATE ÁJTK), Fodor Gábor (országgyűlési képviselő), Csirik János (JATE), Mazsu János (alpolgármester, Debrecen) és Majó Zoltán (JATE HÖK). (Miskolci Róbert felvétele)

Fidesz Akadémia címmel új rendezvénysorozat indult, amelynek célja, hogy aktuális társadalmi-politikai kérdéseket szakértők, felkért előadók segítségével vitasson meg. Az első rendezvény témája a felsőoktatás volt. Az asztalt Szalay István (főigazgató, JGYTF), Farkas Beáta (tudományos dékánhelyettes, JATE ÁJTK), Fodor Gábor (országgyűlési képviselő), Csirik

János (rektor, JATE), Mazsu János (Debrecen alpolgármestere) és Majó Zoltán (JATE HÖK irodavezető) ülte körül. Az első kérdés a felsőoktatási törvény minősítését várta a meghívottaktól. Abban valamennyien egyetértettek, hogy kellett ez a törvény, de abban is, hogy vannak hiányosságai. Sajnálatos módon — mondták — a jogszabály nincs kellő összhangban a többi, oktatásra

vonatkozó törvénnyel. Csirik János megdöbbentően tartotta a tanárképzést, ő magasabb szintű elméleti követelményeket támasztana a pedagógusjelöltekkel szemben. A rektor, s az utána szóló Mazsu János egyaránt örömmel nyugtázta a doktoranduszképzés rendezését, hisz ez versenyhelyzetet teremt. Majó Zoltán a hallgatók szemszögéből elemezte a törvényt, s a tandíjról

aggodalommal nyilatkozott, viszont a hallgatói önkormányzati szervek jogköreit kielégítőnek tartotta. A beszélgetés további részében két fontos tényező, az Universitasok és a tandíj ügye körül zajlott a beszélgetés. Vita alakult ki Szalay István és Mazsu János között. Előbbi a nagy Universitasok, utóbbi a szabad fejlődés, a kisebb egyetemi központok mellett érvelt. Abban szinte

valamennyien egyetértettek, hogy a tandíj szükséges, ám nehezségeket okoz. Fodor Gábor kifejtette: nem engedhető meg, hogy ifjak tömegei szociális okokból ne tudjanak tanulni. Nem szabad elfelejteni, hogy az oktatás igen jól megtérülő befektetés, s bár korlátozottak a forrásaink, stratégiai ágazatként kell kezelni ezt a területet.

(arató)

„Az oktatás központi elem lesz a kampányban” — mondja Fodor Gábor

— Túl vagyunk a FIDESZ AKADÉMIA első előadásán, melynek témája a felsőoktatás volt. A reakciókból úgy érzem, hogy a hallgatóságot elsősorban a tandíj érintő kérdések érdekelték. A meghívott vendégek közül egyedül te állítottad, hogy kell tandíj.

— Én nem mondtam azt, hogy kell. Azt mondtam, hogy ez van. A törvény kimondja, hogy tandíj lesz a felsőoktatásban.

— De a korábbi Fidesz-nyilatkozatokban azt a határozott állásfoglalást olvasni, hogy kell.

— Igen, de akkor is az volt az álláspontunk — ami végül is maga a megállapodás —, hogy tandíj akkor kell, ha egyébként azt más forrásokból nem lehet finanszírozni. Ha vannak hozzá hitelkeretek, és ha az ösztöndíj-rendszer is oly módon alakul át, hogy az nem zár ki senkit a felsőoktatásból.

— A fórum többi vendége, mint a felsőoktatásban dolgozók pedig úgy látják, hogy ez jelenleg nem megvalósítható. A Fidesz és az oktatók álláspontja ütközik?

— Részben ütközik csak. Bár a törvény kimondja, hogy lesz tandíj, de senki nem tudja, hogyan. Ha ez nem megvalósítható, ha az lesz a tapasztalat, hogy lehetetlen bármilyen formában véghezvinni, a törvényt meg kell változtatni vagy módosítani kell. Én nem ismerem a mostani kormányzati előterjesztést a tandíj megoldására. Elmondtam egy általános irányvonalat ezzel kapcsolatban, de nem látom, hogy e téren történt volna valami előrelépés. Nem látok igazán ki-

értelt koncepciókat azon túl, amit itt el tudunk mondani. Ha ilyen zsákutca lesz továbbra is ez a történet, akkor meg fog bukni az egész tandíjelképzelés. Ennek csak akkor van értelme, ha a feltételek érvényesülnek, de ha nem, akkor mindenkinek igaza van, hogy kritizálja.

— Az Országgyűlésben, a magas politikában nem lehetett érezni, hogy ez most nem megvalósítható?

— Aki ezeket a törvényeket megszavazta az a kormánykoalíció volt (mi egyébként a felsőoktatási törvényt — bár nem feltétlenül ezért — nem szavaztuk meg). Nem akarom a felelősséget rájuk hárítani, hiszen mindenki, például a diák érdekvédelmi szervezetek is, bár kemény feltételekkel, de egyetértettek.

— Az Akadémia előadásán a humán tőkét hangsúlyoztad. Ezt csak ti, vagy minden parlamenti politikai erő fontosnak tartja?

— Ha ezt így megkérdézed, biztos mindenki bólogatna rá, de ezt konkretizálni kell. Szerintem elsősorban számokban jelenik meg. Hogy van egy tényleges költségvetés, ami hajlandó pénzt fordítani az oktatásra. Ezen múlik, hogy ez csak szóbeli érv vagy tényleges akarat. Egyébként tényleg befektetésre lenne szükség.

— És ezt a tőkeinjekciókat hogy képzelitek el?

— A felsőoktatási intézményeket mindenféleképp bővíteni kell. Oly módon, hogy új típusú intézményeket kell létrehozni, és a már létezőknek a lehetőségeit kell kiszélesíteni,

hogy jóval nagyobb hallgatói létszámot tudjanak befogadni és meg tudjanak felelni bizonyos európai feltételeknek, melyek alapján az átjárhatóság biztosítva lenne.

— Orbán Viktor ittjártakor megemlítette, hogy a Fidesz kampányában fontos helyet fog elfoglalni az oktatáspolitikát, de részleteket nem akart még megemlíteni. Hallhatnánk róla valamit?

— Az oktatás tényleg központi elem lesz a kampányban és ha a Fidesz kormányzati tényező lesz, akkor feltett szándékunk küzdeni azért, hogy ténylegesen egy komoly húzóágazata legyen Magyarországnak.

— Itt Szegeden, a 8. választókerületben, egy helyközi választáson a Fideszt egy MSZP-s jelölt győzte le. Lengyelország és Oroszország példája is egy baloldali előretörést mutat. Mennyiben befolyásolja ez pártok esélyeit a választásokon?

— Igen, valóban sokakban szimpátia van a baloldali pártok — ezen belül is az MSZP — iránt. Ettől azonban még önmagában nem kell semmiféle misztikus jelentőséget tulajdonítani nekik, hogy például titokban szervezkedve térnek vissza, vagy a földalatti mozgalom eredményének köszönhetik a helyközi választások jó szereplését. Ez butaság. A felszín alatt egyszerűen az bujlik meg, hogy a '90-es választások után sok a közép-kelet európai ország frissen megalakult kormánya nem tudott a problémákkal megbirkózni oly módon, hogy az emberek elfogadták volna őket. Egyszerűen ez van mögötte. Én

egyébként biztos vagyok benne, hogy az MSZP jobb helyen fog vezetni, mint ahol '90-ben végeztél. Hogy hol, az ma még rejtély.

— Mi a Fidesz álláspontja a választójogi törvény azon pontjáról, mely szerint a választójogot a határon túli magyarokra is terjeszték ki?

— Nem lelkesedünk érte.

— Mi ennek az oka?

— Rettenő költséges, és nem biztos, hogy igazságos. Ezzel olyanok kapnának választójogot, akiknek ugyanezen jog gyakorlásának következményeit nem kellene elviselni.

— Engem a jelenlegi Fidesz mintha a szétválás előtti MDF-re emlékeztetne, hogy tudnillik egy ideig ott is minden nagyon szép és minden nagyon jó volt, aztán láttuk mi történt. Pártotokat is — a megnyugtató nyilatkozatok ellenére — mintha egyfajta feszültség, bizonytalanság venné körül. Vagy tévednék?

— Nem. Persze, hogy érezni ilyet, természetesen. Főleg az lenne, és nem is akarom ezt úgy beállítani, mintha nem lenne valami. Gondolom Viktor és a közötte lévő ellenfélre gondolsz. Mi más karakterek vagyunk, sok mindenről másképp gondolkodunk. Azt tudom mondani — amit mindig is hangsúlyoztam és tényleg így is gondolok —, hogy ennek a pártnak az elmúlt időszakban többek között pont az volt az ereje és az erénye, hogy mi képesek voltunk együtt dolgozni, mert mind a ketten tudunk valamit, amit a másik nem tud. És ezt kellett, illik tiszteletben tartani. Hogyha ez megszű-

nik, és valamelyikünk azt merné gondolni, hogy csak vele működik a dolog, akkor...

— ... esetleg a Fidesz kettéválhat?

— Nem, nem hiszem. Erre reális esélyt nem látok.

— Mégis, mi motivált abban, hogy jelöltetted magad az Országos Választmány elnöki tiszté- re?

— Az a meggyőződésem, hogy azoknak az értékeknek, annak a gondolkodásmódnak, amit én képviselek a Fideszen belül, elég széles tábora van és úgy gondolom, hogy ennek határozottan ott kell lennie a vezetőségében.

— És gondold, ha lezajlanak a választások, akkor rendeződik a helyzet?

— Valamilyen módon biztosan...

— Mit szólna ahhoz a véleményhez, miszerint utóbbi az időben — elsősorban a „székház-ügy” miatt — a Fidesz elvesztette kisfiús ártatlanságát, s emiatt az értelmiség egy része elpártolt tőle?

— Igen, valóban tapasztalom én is, hogy az értelmiség egy része szkeptikusan figyeli a Fideszt, és ezt nagyon nagy problémának tartom. Szerintem nekünk mindent meg kell tenni azért, hogy visszaszerez- zük azt a szimpátiát, azt az együttműködési hajlamot és örömet, ami pár évvel ezelőtt nagyon sok emberben megvolt és most valóban csökkenőben van. Ebben a folyamatban a „székház-ügy” tényleg negatív szerepet játszott, és azt nem is kezelte jól a Fidesz.

ÖKRÖS CSABA

Leköszönő beszámoló

Október elején került sor, az Auditorium Maximumban, a Leköszönő Hallgatói Önkormányzat éves beszámolójára. A több mint 4700 egyetemi hallgató közül százhatvanan voltak kíváncsiak a választott testület munkájának értékelésére. A hallgatói fórumon jelen volt Csirik János, a JATE rektora, Kárpáti Tiborné, megbízott gazdasági főigazgató, Kósa Ágnes, a pénzügyi osztály vezetője és Várnagy József, a HÖK egykori, az Országos Felsőoktatási Érdekvédelmi Szövetség jelenlegi elnöke.

A fórumot Czucz Ottó, ifjúsági rektorhelyettes nyitotta meg, kifejtve véleményét, miszerint a hallgatók életét a hallgatóknál jobban senki sem szervezheti meg. Ezután Majó Zoltán, a HÖK irodavezetője ismertette a napirendet, ami azonban már az elnöki beszámoló közben felborult.

Az elnöki beszámolót Garamhegyi Ábel helyett, aki októbertől ösztöndíjjal Hollandiában folytatja tanulmányait, Varga Emese tartotta meg. Mondandójának még felénél sem tartott, amikor a napirend módosítását kérték a hallgatók, így az elnöki beszámoló után a pénzügyek kerültek terítékre. A hallgatók több kérdést tettek fel a normatívaelosztással, az egyes területeken felhasznált pénzekkel kapcsolatban. Kósa Ágnes egy kérdésre válaszolva elmondta, hogy az egyetem nem tudja külön kezelni a hallgatói pénzeket, így azok kamatoztatása nem lehetséges. Természetesen a legnagyobb érdeklődés az ösztöndíjjal kapcsolatos kérdéseket és válaszokat követte.

A felborult napirendben a pénzügyi beszámoló után kerülhetett sor a karok és az egyes szakterületek — sport, kultúra — felelőseinek beszámolójára. A felmerülő kérdésekre a HÖK jelenlévő képviselői igyekeztek a lehető legkorrektebb válaszokat megadni. Este nyolc órára azonban az érdeklődők nagy része távozott, alig negyven ember várta meg a fórum befejezését.

b. zs.

A tartalomról:

— Komáromtól az Újvilágig (2. old.)

— A dékán újból bizalmat kapott (3. old.)

— Libanon — háború után (6. old.)

— Húszan — huszonharmadikán (7. old.)

— „A büfé koncepcionális kérdés” (7. old.)

Minden alkalommal, amikor március 15. vagy október 6. táján az 1848–49-es magyar szabadságharcra emlékezünk, akaratlanul is felülkötünk, hogy a magyar ügyért önfeláldozóan harcolók soraiban igen sok, gyaníthatóan nem magyar származású embert találunk.

Bizonyára sokakat elgondolkodtatott a tény, hogy mi lehet az oka annak, hogy Kossuth zászlaja alatt nagy számban fedezzük fel azoknak a nemzeteknek és nemzetiségeknek a fiait, amelyek ellen hadviselés folyik, hiszen szerbek, horvátok, osztrákok, románok vannak jelen a hadseregben.

A lengyelek és az olaszok magyar oldalon való szereplése még érthető, de vajon mi motiválja azt a franciát, angolt, osztrákot vagy zsidót, aki távol hazájától, gyakran nem is hivatásos tisztként, hanem egyszerű, önkéntes közlegényként harcol?

Ilyenkor minden töprengés Petrovics Sándor *szent világszabadságban* gyökerező gondolatokéba torkollik: ennek a forradalomnak olyan volt a tartalma, hogy Magyarországot fontossá tette, kiemelte a többi európai nemzet közül. Egyedül a magyar forradalom növekedett igazi szabadságharcra, s a felszabadított jobbagyótól a főnemesig terebélyesedő tömeg egyszerre értette meg, hogy történelmi fordulóponthoz érkezett az idő. Ez a felismerés és a következményes tudatos vállalása, korszerűbb kifejezést használva: *egy európai nyitás* lehetőségét villantotta fel, amelynek Magyarországra toldott a súlypontja. Másfél évszázad távlatából is csak erre gondolhatunk, amikor végigpörgetjük a félmegoldást kínáló kiegyezés után már-már szükség-szerűen bekövetkező világgés eseményeit, a fasiszta majd a kommunista zsákutcákig vagy a mai balkáni jelenségekig, s a moszkvai parlament körüli blokádig...

Ez alkalommal nem a forradalom bukása körüli eseményekről, nem a Bach-korszakról szeretnék elmélkedni, s a forradalom hőseinek sem szeretnék pusztán még egy kései nekrológot írni...

Tanulmányozva a negyvennyolcas emigrációt, érdekes utóreggésekre figyelhetünk fel.

Köztudott, hogy a Nyugat-Európában folytatott eredménytelen tárgyalások után a forradalmárok, ha nem kívántak Olaszországban harcolni vagy szétszóródní más országokban, akkor nagy reményekkel szálltak fel valamelyik Újvilág felé tartó hajóra.

A lendületesen fejlődő Amerikai Egyesült Államokban, az akkor még korlátlan lehetőségek hazájában esély mutatkozott arra, hogy sikerül jelentős pénzalapokat, fegyvereket és felszereléseket szerezni, amelyekkel újra lehet kezdeni a honi felszabadító mozgalmat.

Igen sok emigráns azt remélte, hogy Kossuth Amerikában letelepedik és onnan, egy kiépített magyar kolóniáról fogja a továbbcselkvést szervezni (1851–52). Iowa államban ezzel a céllal alapította Újházi László, volt sárosmezei főispán, New Bud (Új Buda) városát. Ez a kis település nem szolgált rá ugyan a maga tucatnyi házával a város névre, de lakói nagy lelkesé-

Pomucz György tábornok

déssel próbáltak helytállni a szokatlan körülmények között és várták a sorstársak újabb csoportjait. Kossuth azonban Újváry tudomására hozta, hogy a hazához közel, az európai kontinensen szeretne maradni, s onnan követi az eseményeket, keresi a cselekvés alkalmas pillanatát.

Új Buda sorsa tehát már alapítása pillanatában megpecsételődött, s egyike lett azon településeknek, amelyek néhány esztendő múltán felszámolódtak. Ma autósztráda halad át a területen, és nyoma sincs az egykori magyar településnek.

A telepesek közül többen itt pusztultak vagy más, civilizáltabb területekre költöztek.

Új Buda polgárai közül azonban érdemes néhány sőt éppen Pomucz Györgyről.

Pomucz György 1818. május 31-én született Gyulán, Pesten folytatott jogi tanulmányokat, majd a forradalom idején önkéntesnek állott. Román vagy legalábbis félromán származását igazolja, hogy ortodox hitre keresztelték, s Pomucz nevű családok ma is élnek Gyulán és Békéscsabán, valamint a környező falvakban, ahol számottevő a románság lélekszáma.

Pomucz a forradalom során szülőhelye környezetében sok románt győzött meg arról, hogy az a leghelyesebb, ha a magyar forradalom ügyét szolgálják. Meggyőző munkája nem lehetett hiábavaló, mert számos felszabadított román jobbagyót találhatunk Kossuth hadseregében az 1848-as őszi és az 1849-es tavaszi hadműveletek során.

1849 őszén Pomucz Komárom rendőrfőnöke, s Klapka György helyőrségének kapitulációja után, kegyelemben részesül, elhagyja az országot, Újházy kíséretében, Olaszországon és Franciaországon át Amerikába utazik. Így kerül Új Budára. Vasváry Ödön szerint ott ő volt, aki jó szándékú és segítőkész fiatalemberként tartotta a lelket a magyar telepesekben.

A Kossuthhoz kapcsolódó remények szétfoslása után

Pomucz menteni próbálja a telepet és ingatlanügynökként térképeket készített, amelyek Új Budát fejlett városként mutatják be, nyilvánvalóan azzal a céllal, hogy újabb telepéseket csalogasson a helyszínre. Ez a kísérlet azonban kudarcba fullad, mert német telepes családok érkeznek, s ráébredve a valóságra, kártérítést követelnek.

A fejlett északi, ipari és a rabszolgatartó déli, földműveléssel foglalkozó államok között kitörő polgárháború jelent aztán kiutat az emigráns magyarok egy része számára, akik között szép számban voltak képzett katonák is.

1861-ben, már az észak és dél közötti első összecsapások kezdetekor, ott találjuk Pomucz Györgyöt (alias George Pomucz) az északi hadseregben, az Iowa államban alakult 15. önkéntes gyalogezredben, amely 1113 főnyi létszámmal és 37 tiszttel kezdte a háborút, s amelyből mindössze 207, illetve 5 fő érte meg a békekötést és a washingtoni diadalmenetet (1865. május 25.).

Háborús időkben nem ritkaság a gyors karrier, már a magyar szabadságharc során is láthatunk rendkívüli pályafutásokat, amikor akár közlegényi rangból indulva jutottak el tehetséges és elszánt emberek az ezredesi vagy még magasabb beosztásig. A hadviselésben járatos magyarok Amerikában is helytálltak, s közülük sokan szüdületes katonai pályát futottak be. Anélkül, hogy a teljességre törekednénk, mindössze az érzékeltetés végett említünk meg néhány nevet, a nyolcszáznál is több magyar közül.

Asbóth Sándor és a szegedi Stáhel-Számvald Gyula altábornagyságig vitték (tőlük Pomucz György csak annyiban maradt alul, hogy az ő tábornoki rangja csupán címzetes volt, amelyet a háború végén kapott érdemei elismeréseként, anélkül azonban, hogy a cím mellé több fizetés vagy magasabb katonai beosztás járt volna); Perczel Miklós mellett az északi hadseregben találjuk még Rózsafy Mátyást, az amerikai magyar újságírás megteremtőjét és Pulitzer Józsefet, a későbbi sajtómágnást is.

W. W. Belknap, Pomucz parancsnoka, a későbbi hadügyminiszter, amikor az iowai 15. önkéntes gyalogezred történetét írja, Pomuczot úgy emlegeti, mint a legképzettebb tisztek egyikét, aki mindamellett, hogy több nyelvet beszélt és kiválóan értett az erdítési munkálatokhoz, a harci helyzetekben rendkívüli bátorságról és lélekjelenlétről is tanúbizonyságot tett.

Az sem véletlen, hogy a háború után diplomáciai munkát ajánlanak fel számára: Johnson elnök 1866. február 16-án szentpétervári konzullá nevezi ki, amelyet el is fogad. Szentpétervári szolgálata során az amerikai kereskedők és hajók forgalmával és biztonságával foglalkozik. 1874 júniusától 1878-ban történt visszahívásáig főkonzul ugyanott (a főkonzul a mai gyakorlatban a nagykövetségi státuszhoz felel meg). Ekkor nem tér vissza az Egyesült Államokba, Szentpéterváron marad, ahol igen szerény körülmények között él, 1882-ben bekövetkezett haláláig.

Konzuli tevékenysége idején vásárolja meg az Egyesült Államok Alaszkat Oroszországtól. Ez a hatalmas, 577390 km kiterjedésű tartomány 7,2 millió aranydollár ellenében kerül az Államok birtokába. (1867. március és 1868. július között zajlottak a tárgyalások és tranzakciók.) Egyelőre homály fedi Pomucz szerepét az Alaszkaival kapcsolatos diplomáciai munkában, mint ahogy homályosok halálának körülményei és feltételezett vagyonának sorsa is. Családtagjai, rokonai hiába indítottak pereket és kutatásokat a hatalmasnak vélt vagy felderítésére, a dollármilliók sem Szentpétervárról, sem Iowából nem kerültek elő.

A tábornok emléke a későbbiekben sem merült feledésbe: az első világháború előtt hamvainak Amerikába szállítását tervezték, amelyet csupán a háborús viszonyok akadályoztak meg, majd 1940-ben a csendes-óceáni flotta egyik cirkálóját nevezték el róla, amely Japán kapitulációjáig harcolt a tengerészet kötelékében.

Pomucz György emlékének felvillantása, az 1849. október-től időz napokban kiindulópontja lehetne egy igényesebb kutatásnak, amely során össze lehetne gyűjteni minden adatot és el lehetne helyezni ezt a rendkívüli embert egy őt megillető helyen a magyar, a román és az amerikai nép tudatában.

Forrásmunkák: Vasváry Ödön: *Gyűjtemény, Szeged, Somogyi-könyvtár*; Belknap, W. W.: *History of the fifteenth Regiment Iowa veteran volunteer infantry, from october 1861 to august 1865, when disbande, at the end of the war, Keokuk, 1887.*; Corneliu Albu: *Generalul George Pomucz, Almanah Lucefafarul, 1983*; Kórácz Mária: *Adatok Pomucz György életéhez.*

SIMÓ MÁRTON

Az amerikai polgárháború utolsó magyar veteránja, Baróthy Károly (balról a harmadik) egy 1938-as chicagói találkozáson. (A képeket a Vasváry Gyűjtemény bocsátotta rendelkezésünkre.)

Egyetlen lehetőségünk: a piacgazdaság

Ismét megkezdődött a már hagyományosnak mondható Hági Közéleti Kávéház, ahol aktuális társadalmi, politikai kérdéseket feszegetnek felkért előadók, illetve a közönség. Az első vendég Bod Péter Ákos ex-ipari miniszter volt, aki jelenleg a Magyar Nemzeti Bank elnöki tisztét tölti be. A téma a magyarországi polgárosodás volt, s hogy miért pont a bankelnököt hívták meg, arra az a magyarázat, hogy Bod Péter Ákos egyben a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat ügyvezető elnöke is, valamint saját fogalmazása szerint „abortált történelem”. A házigazda, Balogh Tibor pszichológus először a TIT-ről szólt. Kiemelte, hogy a kezdeti kritikai szemléletet követően a szervezet elismerése neves közéleti személyiségek — előbb Szentágothay professzor, majd Bod Péter — közreműködésének köszönhető. A beszélgetőpartner Katona Péter szociológus, egyetemi adjunktus ezután a hazai polgárosodás megkezdéséről szólt, mely fejlődést az államszocializmus megszakította, viszont a rendszerváltás újabb lehetőséget teremtett. „Érdekes egy közgazdász véleménye erről” — mondotta, és átadta a szót az előadónak.

A Nemzeti Bank elnöke eszmefuttatását a piacgazdaság szükségességétől indította, mondván, ehhez polgárosodás, végső soron pedig polgár kell. Ezután elemezte a polgár fogalmát, a két legelfogadottabb megközelítés, a *bourgeois* és a *citoyen* jelentéstartalmának értelmezése segítségével. A piac és a kényszerítő mechanizmusainak megismeréséhez szükséges tisztában lenni a világgazdaság szerkezetével. Beigazolódott Marx profécijája, s a kapitalizmus határokat rombolt le. Ez egy egységes rendszer, viszont akad különbség az eszmék, emberek és tőkék áramlása között. A játékszabályokat valahol nyugaton határozzák meg, s ildomos alkalmazkodni ezekhez. *A tőke oda megy, ahol politikai stabilitás van, s ebből a szempontból — emelte ki Bod Péter Ákos — mindegy, hogy az adott rendszer demokratikus, vagy diktatórikus.* S hasonlóan fontos a jogi szerkezet, illetve a kulturális háttér. A bankelnök kijelentette, hogy sikeres európai utak — spanyol, osztrák — mellett lesz sikeres magyar út is. (Kisbetűvel, természetesen.) A leendő polgári réteg körülhatárolásához Bod Péter elemezte az egyes társadalmi csoportok várható jövőjét. Csökken a hivatalnoki gárda, beindul ezen a téren egyfajta államtanfolyam. Hasonlóan visszaszorul az iparban, mezőgazdaságban dolgozók létszáma, növekszik a szolgáltató szektor. Összeolvad, illetve elfogy a klasszikus munkás és paraszt réteg is, s nő majd az iskolázottság és a szakértelem fontossága, ezzel együtt pedig szélesebbre nyílik a jövőbeli öllő. A fentiekből következik, hogy a régi társadalmi struktúra megroppant. Sokan — főleg a középréteg — érzik a lecsúszás veszélyét, viszont a társadalmi szerkezetátalakulásnak számos nyertese is van. A polgárok sorában ott üdvözölhetjük majd a vállalkozókat is, viszont a *szükséges polgári ismérvek — tulajdon, képzettség, „mi”-tudat — csak felemás módon van jelen.* Veszélyt jelent ugyanakkor a kollektivisták szemlélet, s ez ott érhető tetten, mikor a tömegmozdulások arra irányulnak, hogy pénzt csikarjanak ki az államtól. A volt kommunista blokk számos országában visszaüt a kollektivismus, de csak ott, ahol korábban gyenge volt a polgárság. Viszont a piacképes tudás megvédi gazdáját, vagyis Magyarországon nem érvényes a kollektivisták trend. *A bankelnök ugyanakkor — TIT-elnöki minőségében — aggasztónak ítélte az MSZP és az MSZOSZ közele „ését.* Viszont a piacgazdaságnak nincs sikeres alternatívája, meg kell felelnünk a nemzetközi elvárásoknak úgy, hogy identitásunkat is megőrizzük. Ugyanakkor Bod Péter Ákos bízik abban, hogy kulturálisan és gazdaságilag is erős polgárság alakul ki hazánkban. Szó esett még az adósságterhek súlyos voltáról, mely évről évre nehéz helyzetbe hozza a költségvetést. A nagy gondot okozó munkanélküliségből is válhat szakember, a kistőkésből pedig nagytőkés kell teremteni. Ebben nagy szerepük lehet a TIT-szervezeteknek. Affelé haladunk, hogy a lakosságból állampolgár, honpolgár válik. „Tudomásul kell azonban venni, hogy Magyarország számára nincs más esély, mint a piacgazdaság” — zárta beszédét az MNB elnöke.

Katona Péter adjunktus ezután a társadalmi folyamatok veszteségeiről szólt, s hangsúlyozta, hogy nem szabad elbagatellizálni helyzetüket, hiszen sokan vannak. S feltette a kérdést, vajon hány eredeti tőkefelhalmozást visel el még ez az ország. A hallgatóság sorából érkezett olyan megjegyzés is, miszerint Bod Péter előadása politikai, gazdaságpolitikai volt, s hozzátette: teljes egészében adósságterhünk határozza meg lehetőségeinket. A bankelnök válaszában kifejtette, hogy kulturális örökségünk nagyobb tétel, mint gondolnánk. Ez kitűnik Magyarországon és Csehország, illetve Románia és Szlovákia eltérő fejlődéséből is. A mi utunk az egyetlen fejlődési lehetőség, azonban 5–10–15 év múlva hoz csak érezhető fellendülést.

A felszólalók közül többen — köztük éles hangon Szalay István, a JGYTF főigazgatója is — *határozottabban fellépett sürgettek a kormányzat részéről azokkal szemben, akik gazdasági bűncselekményekből, s mások rovására gazdagodnak meg.* Ezen a felelősségen el kell gondolkodnia az ország vezetésének is. Bod Péter ezekre a vádakra egyetértően reagált, emlékeztetett az MDF programnyilatkozataira és lépéseire, s kijelentette: jövőre arra kell szavazni, aki ilyen, biztosítékokkal ellátott programmal áll ki a választók elé.

ARATÓ

A dékán újból bizalmat kapott

A legfontosabb: spórolni!

E tanévbeli első ülését szeptember 23-án tartotta meg a BTK kari tanácsa. Az új összetételű testületbe ezúttal a kar minden tanszéke delegálhatott egy képviselőt. A viszonylag magas részvételi arány — a 39 küldötüből 34 jelent meg — annak volt köszönhető, hogy igen fontos, mondhatni „stratégiai” kérdések kerültek napirendre: a kar válságos gazdasági helyzete, ezzel összefüggésben bizalmi szavazás a dékán személyéről, állásfoglalás a BTK kari tanácsa által a tavalyi tanévben felvetett sztrájkfelhívással kapcsolatban, a tanszékek működésének lehetséges formái.

„A helyzetünk tragikomikus” — vezette be dr. Pál József dékán az első napirendi pontot, vagyis azt a problémát, hogy a jelenlegi anyagi kondíciók szerint a kar az 1993-as év hátralevő hónapjaira fennmaradó bérkeretből egyszerűen nem tudja kiutalni a decemberi fizetéseket. A dékán szerint a tartalékok megcsappanása nem felelőtlen és törvénytelen manipulációk eredménye, hanem annak következménye, hogy a tavalyi decemberben egységesen bevezetett 2500 forintos bérfeljesztést, és a 13. havi fizetést is minisztériumi támogatás hiányában, csakis kari kasszából fedezték. Ráadásul bizonyos bevételek, például a JATE-PRINT Kiadó nyeresége, a megnövekedett hallgatói létszámból adódó fejkvótánövekmény, elmaradtak a tervezettől.

A válság megoldását illetően megoszlottak a vélemények, de abban mindenki egyetértett, hogy a legfontosabb: *spórolni*. Felmerült olyan gondolat is, hogy új gazdálkodási modell kellene bevezetni, melynek keretében tanszékre lebontva szerepelne a költségvetési összeg és a kiadások, és így talán áttekinthetőbb és ésszerűbb lenne a gazdálkodás.

A fejkvótával kapcsolatban többen felvetették, hogy érdemes lenne újragondolni a bölcsészkarok a TTK-val és az ÁJTK-val kötött megállapodásait, melyek arra vonatkoztak, hogy milyen összegű képzési hozzájárulást vállal a másik két kar annak fejében, hogy hallgatóikat a bölcsészkar bizonyos tanszékein is képzik (pl. pedagógia, pszichológia). A hozzájárulás eddigi mértéke ugyanis nem fedezi a költségeket. A tanácsülésen részt vevő dr. Csirik János rektor nem vonta ugyan kétségbe a BTK nehézségeit, ám kifogásolta, hogy e súlyos helyzet ellenére a bölcsészkaron a felvételt lebonyolító munkatársak részére igen komoly összeget fizettek ki.

Ezután került sor a bírálni döntése visszavonására. Ezután egyetemi tanári pályázatokat fogadott el a tanács, Göncz Lajos újvidéki oktató főállású do-

„Pontos és körültekintő munkát akarok végezni!”

— *Dékán úr! Az ön személyéről a legutóbbi kari tanács bizalmi szavazással döntött. Ön egyhangúlag újból bizalmat kapott. Kérem, értékelje röviden eddigi dékáni tevékenységét, illetve azt, hogy mit tesz majd másként az elkövetkezendő időben.*

— Nehéz bármiféle értékelést készíteni, hiszen a bölcsészkaron is létezik a tudati anomália, hogy aki úgy mond „hatalmon van”, az mindent meg tud oldani. Mondanom sem kell, ez nincs így. Én tavaly átmeneti helyzetben lettem dékán, teljes struktúraváltás és gondolati síkú megújulás kellős közepette — ráadásul ezen átértékelő folyamatok törvényi szabályozása is csak a közelmúltban fogalmazódott meg a felsőoktatási törvényben. Úgy érzem, mindezek ellenére — persze rengeteget hibázva — megfeleltem. A mostani szavazás jelzésértékű számomra. Világos, hogy a közéleti-döntéshozói funkciót vállalók népszerűsége és tekintélye folyamatosan változik. Hogy mit fogok másként tenni? Alapelveimben, azt hiszem, nem szívesen lépnék vissza. Azaz továbbra is a kar választékának egyetemi szintű bővítését, illetve az eddigi kínálat minőségi javítását tekintem fő feladatommak. Adminisztratív kérdéseket illetően továbbra is szeretnék tiszta döntéseket hozni, a lehetőségekhez mérten mindenhol a megfelelő mennyiségű pénzt juttatni. Pontos és körültekintő munkát akarok végezni!

— *Részben új teammal, hiszen Szajbély tanár úr lemondott általános és oktatási dékánhelyettesi tisztéről. Megvan-e már a jelöltje a megüresedett helyre?*

— Természetesen vannak jelöltek. Szerencsés helyzetben vagyok, mert Szajbély tanár úr roppant korrekt módon ígéretet tett az ügyek továbbvitelére az új dékánhelyettes kinevezéséig.

— *Egy-két, speciálisan az utóbbi kari tanácson előkerülő, és igen fontos kérdéssel szeretném hallani az ön véleményét. Ilyen a sztrájkügy. Lehetséges megtartása még a tavalyi tanévben felmerült, idén szeptemberben pedig, mint biztosan bekövetkező eseményt tárgyalták. S most valahogy mégis csend van.*

— A nagyarányú dologi elvonások, illetve az oktatók egzisztenciális ellehetetlenülése miatt már júniusban felmerült a sztrájk lehetősége, a felvételik bojkottja. Am úgy ítéltük meg, hogy következményeit nézve óriási öngól lenne. Szeptemberben a minisztérium ígéretet tett az elvonások egy részének visszajuttatására, illetve a bérfeljesztés beindítására. Változatlanul gond még a 13. havi fizetés előteremtésére. Csak emiatt azonban a közvélemény nem állt volna mellénk oly mértékben, hogy segítségével eredményre vihettük volna az ügyet. Ráadásul a munkabeszüntetésben csak a BTK lett volna igazán érdekelt, még az érdekképviseleti szervek sem támogatták az akciót.

— *A másik stratégiai kérdés a tantermek. A hallgatói létszám növekedésével a kar egyszerűen kinötte az eddigi kereteket. Van lehetőség mielőbbi orvoslásra, vagy meghonosodik a karon a folyosói órák gyakorlata?*

— A bölcsészkar képzés jellegénél fogva (sok az apró, kis létszámú, ám ugyanúgy helyiségigényes tanszék, plusz a nagy létszámú, ún. óriás tanszéknek érthető igényei) alapvetően tantermigényes vállalkozás. Ez ügyben folyik már rektori utasításra egy széles körű igényfelmérés. A karnak az a célja, hogy ez a jelentés minél gyorsabban elkészüljön, hisz a három kar közül elismerten nálunk a legrosszabb a helyzet. Talán még ebben a naptári évben elkészül a fenti adatbázis, ami elérhető közelségbe hozza a konkrét megoldást. Addig is be kell vezetni a pénteki napot a teljes értékű tanítási napok közé, ellentétben az eddigi négynapos munkahéttel. Ez tarthatatlan.

— *A mostani kari tanács legitímálta a történeztanszékcsoporthelyettesítését. Nem fél-e attól, hogy ez láncreakciót indít el és szervezeti anarchiához vezet a BTK-n?*

— Határozottan nem a válaszom. A történeztanszék ezzel a döntésükkel egy régi, felülről irányított modellre, egy kényszerű együttélésre tettek pontot. A kari testület a rábólintással pedig nem a dezintegrációra válaszolt igennel, hanem egy olyan újféle felállásra, amelyben a történeztanszék harmonikusan együttműködve, lazább, fesztelenebb keretek között dolgozhatnak. Nem hiszem, hogy ez láncreakciót indítana el, sőt a történelem-oktatás semmit sem észlelt a változásból, úgyhogy nincs okunk aggódni.

— *Október végén lejár a HÖK mandátuma. Kérem, értékelje a hallgatók részvételét a kari tanács munkájában.*

— Úgy vélem sikerült konstruktív viszonyt kialakítani a hallgatók és oktatók között. Jó érzékkel szóltak hozzá ahhoz, amihez úgy vélték, hogy hallatni kell hangjukat, és bölcsen „félreálltak”, ha a hallgatókat nem, vagy alig érintő kérdésszerűségű volt a megvívása, mely igen szerencsétlen volt. Ennek ellenére mi, oktatók úgy véljük, ha a HÖK továbbra is felelősségteljesen dolgozik, akkor talán a kényes ügyek is megelőzhetőkké válnak előzetes megbeszéléssel, tárgyalással.

— *Végül egy személyes kérdés: az egyetemi közélet mellett mennyi ideje marad szakterületre művelésére?*

— Sajnos, nagyon kevés! A dékáni munka napi 6–8 órát igényel, ezután már igen nehéz volna bármilyen komoly kutatómunkát végezni. Nem panaszkodom, jól tudom, mit vállaltam a megbízatás elfogadásakor. Azért közreműködöm egy-két munka megjelentetésében, szerkesztésében (szimbólumszótár), de alapvetően most a dékáni feladatokra kívánok koncentrálni.

F. A.

ójában. Tehát a dékán maradt, ám dr. Szajbély Mihály általános és oktatási dékánhelyettes, aki korábban írásban juttatta el a dékánhoz lemondását, a jelenlevők nem tudták rá-

censként, míg Molnár Péter SZOTE-oktató mellékállású docensként ad elő ezentúl a JATE-n.

Ezután a testület meghallgatta a dr. Csúri Károly vezette bizottság jelenté-

sét, melyben körvonalazták a tanszékek együttműködésének új formáit. A javaslat szerint a BTK szervezetének alapegységét a jövőben a tanszékek képeznek (szemben a korábbi tanszékcsoporthelyettesisével). A felvételiztetésben és a diplomakiadásban közösen érdekelt tanszék (pl. történelem, magyar) kötelesek létrehozni az oktatási és gazdasági bizottságot, a szakmai és finanszírozási feladatok koordinálására. A felvetéssel kapcsolatban nem született döntés.

Döntöttek viszont arról, hogy a JATE az 1994–95-ös tanévtől kezdve nem fogad átjelentkezést a következő szakokra: angol, francia, magyar, német és történelem. A más szakra átjelentkezőket a továbbiakban is megilletik a többletpontok. Ami a másoddiplomásokot illeti, nekik ugyancsak a jövő évtől „tanulmányi hozzájárulás” címén évi 15 000 Ft-ot kell fizetni. Újdonság, hogy néprajz diploma is szereshető lesz ily módon.

Miután a kari tanács a mintegy hat és fél óras ülés után döntésképtelenné vált, a dékán a tanácskozást berekesztette, és a hátralevő napirendi pontok megtárgyalását szeptember 30-ára halasztotta.

Az ülés „második felvonásának” lehangsúlyosabb kérdése a karon tapasztalható teremgondok felmérése, kiküldött ún. Kubatura bizottság beszámolója és javaslatvezete volt. A Petőfi Sándor sugárúti épületben (mely a bizottság szerint irodaháznak épült, így a helyiségek tantermi célú hasznosítása csakis kényszerhelyzet szüleménye), az idegennyelvi lektorátus elköltözésével megüresedő helyekre 19! tanszék nyújtott be igényt. Az Anderle Ádám vezette testület felállított egy tervezet-listát az elosztásra vonatkozóan (10 tanszék részesülne), ám hangsúlyozta: amíg a BTK nem teszi egyetemi problémává a teremkérdést, addig csak maradni fognak a bölcsész tanszékek az odavetett maradékon.

A dékán közölte, hogy folyamatban van egy karok közötti felmérés a helykihasználtságról, ami talán elérhető közelségbe hozza a teremgondok megoldását.

A további napirendi pontok adjunktusok előrelépéséről szóltak, majd a JATE Gyémántoklevelét adományozták Paver Kálmánéknak, az egyetem egykor végzett hallgatójának, „Professor Emeritus” címet pedig dr. Vajda György Mihálynak, tudományos munkája elismeréseként.

Mi van veled Gödör?

Augusztus végétől felújításkor használt ra-kezdve a közismert Gödör gasztro elengedte a csempé-éterem zárva volt. A JATE vezetése az étterem konyhát, és a tisztasági festés is időszerűvé vált. Az október elsején megnyílt Gödörben sok újdonsággal találkozhatunk. Az ételek választéka bővült, van előfizetéses étkezés és zóna étlap, de megtalálhatják a vegetáriánus ételeket is. Ha igény van rá, akkor a későbbiekben nemcsak ebédelni, vacsorázni, hanem reggelizni is lehet majd itt. Székely József ígéréte szerint az étterem árai alacsonyabbak lesznek a megszokottnál, bár a minősítése továbbra is 2. osztályú marad. Fontos tudni, az étkezési jegyek beválthatók ezentúl is.

— jézé —

A Gödör étterem protokoll megnyitóján az Sz. B. Sz. Kft. képviselőiben Székely József, Bőjtje Pál és Szőgyényi Zoltán az egyetem vezetését látták vendégül. Székely József az étterem megújuló étel- és italválasztékáról beszélt, amelyet a kellemes hangulatú megnyitón végig lehetett kóstolni. (Fotó: Karnok Csaba)

Médiahajó '93

Hiú ábránd az etikus médium?

Politikusokkal, újságírókkal, a közélet ismert személyiségeivel a fedélzetén indult el a Médiahajó 1993. szeptember 22-én. A mintegy 12 órás út tapasztalatairól kezdtük röviden Havas Henriket.

— *Immár harmadik alkalommal futott ki a Médiahajó a kikötőből. Milyen céllal rendezték meg ezt a találkozót?*

— *Két dolgot tartottak fontosnak. Egyik, hogy a szakma két, egymással szembe került része együtt legyen és béküljön egymással, a másik, hogy az újságírók találkozzanak a politikusokkal és formalitásokról mentesen tudjanak eszméi cserélni.*

— *Volt-e valamilyen konkrét eredménye a találkozónak, nyújtott-e lehetőséget a médiumok körüli viták tisztázásához?*

— *Nem, ez egy laza klubdelután volt szakmai fórum helyett. Arra volt jó, hogy az ottlevők kikerüljenek a nagy taposóból, sörözgessenek.*

— *Voltak olyanok, akik a meghívás ellenére nem mentek el?*

— *Igen, főleg a kormánykoalíció képviselői.*

— *Ön volt a műsorvezető a Médiahajón.*

— *Az egyik. De a következőre már nem megyek el.*

— *Ha a '94-es választásokon egy másik kormánykoalíció alakul, újfajta politikával, akkor lesz-e értelme, hogy a Médiahajó újra elinduljon?*

— *Igen, akkor azt hiszem lesz értelme.*

— *Most szóba kerültek a választások is. Született-e valamiféle szóbeli megállapodás arról, hogy a médiumok milyen szerepet vállalnak, illetve hogy milyen szerepet kellene betölteniük a hadjárat során?*

— *A politikusok etikus médiumot szeretnének, tehát ne legyen sárdobálás, s hasonló.*

— *S ön szerint ennek van realitása?*

— *Mindez hiú ábránd.*

H. G.

Ronda öregasszony blues

Ronda öregasszony
Ronda öregasszony
Mit keresel itten
Te ronda öregasszony?

Megittad a szittyód
Megittad a piát
Mi a francot akarsz
Megittad a szittyót.

Remegős a kezed
Remegős a kezed
Mikor inni akarsz
Megremeg a kezed

Fogatlan a pofád
Fogatlan a pofád
Nem tudsz megbarapni
Nincs fog a pofádban

Ronda öregasszony
Ronda öregasszony
Mit keresel itten
Te ronda öregasszony?

Ősz bluesénekesek fenn ülnek a mennyben.

A jóság
És könny cseppjei csillognak szomorú
szemeikben.
„Néhány felbót gyűrsz seggednek alája, hogy
így nézd

Kedvenc meccsedet, ősz öreg énekes és szemeidből
Földre potyognak néha a könnyeid.” Némelyek
ekkor

Azt hiszik itt lent, hogy csak eső esik és nem egyéb
klassz

Szerkezet. Úgy mint: forrásvíz, ananász leve,
vagy gin,

S más áldás, hisz a koldus-képzelt itt zivatart lát.

Szabó András

Szökésben

— kiszöktetés az irodalomból —

mottómottó: Tudod, hogyan
szól két tenyér, ha csattan.
Vajon miként szól egy te-
nyér, ha csattan? — Zen
Koan

mottó: A csúcsokért vívott
küzdelem maga is betölt-
heti az ember szívét.
Boldognak kell elkép-
zelniünk Szisziüphoszt.
— Camus

*

A történet ott kezdődik,
ahol a szűz eldobja kincsét, s
ahol a kurva felöltözik. Ahol
a gazdag elégeti pénzét, ahol
Karamazov kiadja a jelszót:
Mindent szabad!

Tedás évek óta egyedül élt
egy városban. Pontosabban
ebben a városban rengete-
gen éltek, de Tedás is egye-
dül. A külső szemlélőnek
úgy tűnhetett, hogy Tedás
évek óta nem csinált már
semmit. (Az igazsághoz
hozzátartozik az is, hogy
nem sok külső szemlélője
volt ennek az életnek.) A
köznapi értelemben vett
semmittevést erőteljesen és
remekül tudta ez az ifjú em-
ber. Bár, mint ahogyan ki is
fog derülni, nem volt ez egy
közönséges semmittevé.

Tedás nem Magyarorszá-
gon élt, nem magyar fiatal
volt, sőt egyikünk sem is-
merheti őt. Az, hogy én ho-
gyan hallottam róla, nos az
maradjon az én titkom.

Tedás nem dolgozott,
nem tanult, nem keresett
pénzt. Egész nap benn kuk-
solt az egyszobás lakásában,
főként alvással és tévénézés-
sel ütötte el az időt. Mégis
mindig volt annyi pénze,
hogy ne haljon éhen, ami
akkor, abban a városban
egyáltalán nem volt elhanya-
golandó teljesítmény. Még
arra is futotta neki, hogy
hónaponta egyszer elmenjen
egy palackozott italokat áru-
sító üzletbe és ott megvásá-
roljon két üveg (1,4 liter)
rendkívül rossz minőségű
bort. A két üveg ipari bort
azután elvitte lakásra —
mintegy nőt — és összefe-
küdt velük. Gyors félórak
alatt pusztította el őket, és
így másnapra megvolt a
program: a másnaposság.

Tedás nem érezte magát
elhanyagottnak sem elha-

gyatottnak, még magánya
miatt sem szomorkodott.
Nem érezte, hogy sorsa hi-
bás lenne. Ki nem állhatta
azokat az embereket, akik
mindent mindenkor hibás-
nak tartanak. Néha megállí-
tották részegek az utcán, és
arról meséltek neki (hol or-
dítottak a fülebe, hol csak
sokat sejtetően morogtak),
hogy ez egy hibás világ, hi-
bás ország, hibás utca. Tedás
zsákutcában lakott, de nem
értette, hogy ettől, hogy
nincs az utcának, az utcájá-
nak két kijárata, ettől miért
lenne hibás.

Tedás évek óta egy szö-
késre készült. Egy nagy rim-
baudi szökésre. Ezt készít-
gette elő magányában, ebben
a televíziós magányban. Per-
sze nem a sertésmájkrém be-
szerzése és a zoknik pako-
lása tartott ennyi ideig, ha-
nem az, hogy elkészüljön a
művel. Az ő saját nagy mű-
vével. Nem kiábrándultság-
ból akart szökni. Ő a szöké-
sért magáért akart meg-
szökni. Már csak a művet
kellett volna maga után
hagynia ebben a városban és
mehetett.

Egyszer hallott egy em-
berről, akinek szöknie kel-
lett az országából valami-
lyen okból. Minden bizony-
nyal élet-halál ügy volt.
Vagy nem. Mindenesetre a
vonat indulása előtt pillana-
tokkal eszébe jutott, hogy
szállodai szobájában hagyta
egyik befejezetlen versét.
Visszafordult a szálloda felé,
és a vonat nélküle érkezett
meg egy másik országba. A
verset sohasem fejezte be.

Egy elbaszott szökés.
Nincs közöm hozzá — gon-
dolta magában Tedás. Az én
vonatom megvár. Az én ver-
sem nem marad félkész álla-
potban. Kész lesz, mint a
töltött káposzta.

Tedásunknak volt egy
kedves szórakozása. Ponto-
sabban ez inkább a magá-
nyának volt a szórakozása:
az önkielégítés. Büszke volt
magányára. Tudta, hogy
csakis ez a magány tudja
megszülni a nagy művet.
Nagyon akarta a művet és
ezért vállalta büszkén a ma-
gányt. Szerette Hajnóczy
dedikálását Mészöly Miklós
könyvébe: „... hogy a ma-
gány valamiféle érdemrend
lehet, csak nem közlik, miért

tűzik a mellre.” Minden
napját az a tudat tette elvisel-
hetővé, hogy talán pont
azon a napon születik meg a
műve. Vagy talán a rákövet-
kezőn.

Úgy érezte, hogy van ér-
telme élni. (Márpedig Ca-
mus szerint ez a filozófia
legfontosabb kérdése, már-
mint, hogy érdemes leélni az
életet vagy sem. A többi —
pl. hogy a tudatnak hány
rétege van — huszadrangú
kérdés. És Tedás választ
adott a filozófia alapkérdé-
sére, még ha ezt ő nem is
tudta. Bár ki tudja? Az egyik
barátom szerint az ilyen vá-
rosokban, mint amilyenben
Tedás is lakott, előbb vagy
utóbb mindenből filozó-
fus lesz.)

Tedás minden napjának
szinte azonos volt a forgató-
könyve. Ez volt a várakozás
forgatókönyve. Ha akkor is-
mertem volna, biztos Tedás
Estragonnak csúfoltam
volna a szemébe, de ma már
nem szívesen gúnyolódnék
ezen a szomorú történeten.
A várakozás forgatókönyve
a következően festett: kelés,
kifli, tévé, fekvés, önkielégí-
tés, kifli, lefekvés. Még le-
fekvés előtt kitette a nap
hosszú, döcögős mondata

után a kötőjelet, hogy az-
után a holnap mondata a sor
elején kezdjen újra döcögni.
De tudta, hogy a lap alján
nagybetűs csattanónak kell
lenni, ami után már nem kell
kötőjelet tenni. Ezután már
csak a szökés van, de az egy
másik tiszta, fehér lapon.

Szerette ezt a gondolatot.

Tedás azonban egy nap
nem bírta tovább a várako-
zást. Feladta. Megragadott
két kiflit és a fürdőnadrágját
és lement a strandra. Leült az
egyik büfé kerthelyiségébe
és sört, cigarettát vásárolt. A
nőket figyelte unottan és
szemtelenül, akik bikinivel
takarva mutogatták unottan
és szemtelenül napbarnított
bájaikat. A megingás pilla-
natai voltak ezek.

Cigarettázott. Ahogy
nézte a kezében füstölgő ci-
garettát, tekintete hirtelen
egy tenyerén lévő, kis gu-
móra lett figyelmes. Nyug-
talanító, megborzongató ér-
zés kerítette hatalmába. Ez
valami betegség lesz — gon-
dolta magában Tedás tanács-
talanul. Nem bírt tovább a
kerthelyiségben maradni.
Elindult haza, ki a strandról,
a villamoson már toporgott,
a zsákutca elején már teljes
erejéből rohant. Otthon az-

tán képtelen volt betartani a
forgatókönyvét: nem aludt,
nem evett, csak figyelte a
gumót a tenyerén. Így ment
ez hosszú napokig, míg
megfigyelte, hogy a gumó
lassanként, de minden kétsé-
get kizáróan növekszik a te-
nyerén.

Tedás tenyerét hónapok
múlva beborította egy fél-
gömb alakú képződmény.
Minden pillanatát lefoglalta
ez a nyugtalanító, pezsgő, de
mindenképpen reménykeltő
jelenség.

Míg egy nap rájött.

Sokat, annál is többet
törte a fejét rajta, de rájött a
megoldásra. Úgy volt, aho-
gyan ő azt előzőleg elgon-
dolta. A magány szüli meg a
nagy művet. A magány pót-
cselekvése, az önkielégítés
folytán teherbe ejtette saját
tenyerét. Tedás ilyenformán
egyszerre lett apa és anya.
Mint Hamvas Béla fája, olyan
kétművé vált egyszerre.
„A fa a hermafrodita ellen-
tété, a hermafrodita a ros-
szul, a fa a jól megoldott és
feloldott kétneműség: a há-
zasság.” Tedásban is egy
ilyen házasság jött létre,
mert e nélkül a meg- és fel-
oldott kétneműsége nem jöhe-
tett volna létre műve, nem
kezdődhetett el szökése.

Tedás szinte euphorikus
állapotba került, miután ész-
revette, hogy mozog a ki-
csike. Mozog a mű. Mozgás-
ban volt tehát. És mégis mo-
zog a föld — ujjongott Te-
dás, s tegyük hozzá nem ok
nélkül. Most már csak egy-
valami nyugtalanította,
mégpedig az, hogy vajon mi
lehet a szüleménye. Elké-
pesztően kíváncsi volt saját
művére, ami azt hiszem tel-
jesen érthető volt, ennyi évi
meddő várakozás eredmé-
nyét várta.

Gyakorlati kétségei is vol-
tak: hogyan fogja világra
hozni művét? Orvosi köny-
veket bogarászott a könyv-
tárban, nem sok eredmény-
nyel, mert a szakirodalom-
ban semmilyen hasonló
esetre nem talált. Végül arra
az elhatározásra jutott, hogy
lehet, hogy hülyeség, de ő
megvárja a kilenc hónapot.
Biztos, ami biztos. Nem volt
abban a helyzetben, hogy
könnyelműen kockáztatha-
tott volna.

Tedás a strandi felfedezés
után pontosan kilenc hó-
napra nekifogott a császár-
metszésnek. Egy sterilizált,
pengéles konyhai késsel be-
lehasított a hólyagba. Így
egy rés keletkezett. Szenve-
dett, nyüzszített, üvöltött.

És akkor megpillantotta
nagy művét. Gogol feje volt.
A fejen akkora orr volt, ami-
lyeneket csak zsidókat ábrá-
zoló, eléggé izléstelen kari-
katúrákon láthatunk. A fe-
jen kétoldalt apró szárnyacs-
kák csüngtek.

Tedás sírni kezdett a bol-
dogságtól:

„Az enyém, a magá-
nyomé, mi csináltuk. Szép.
Mert az én művemnek szép-
nek kell lenni.”

Megvolt tehát a mű. Tedás
bekötözte a kezét és óráig
csodálta a szépet. Az apa és
az anya alkotásban feloldott
csodálata volt ez. Tedás és
magánya alkotásban megol-
dott büszkesége ugyanak-
kor. Ám egy pillanatban az
alkotás arcára torz vigyor ült
ki, csapdosni kezdett szár-
nyaival és lassan felemelke-
dett Tedás kezéről. Majd ki-
repült az ablakon és eltűnt a
felhők között.

Tedás dühöngött. Fél-
őrült módjára csapkodta a
falhoz a székeket, a televízi-
ójába egy dinnyét hajított, a
szekrényeket felborigatta.
Miután mindent tönkretett a
lakásban, leült a szoba köz-
pére, kicsit megnyugodni
próbált, higgadtan gondol-
kozni.

„Jó, akkor most mű nél-
kül szökök meg. Azért szö-
kők meg, mert nincs mű-
vem” — suttozta maga elé
Tedás, ahogy ült az egyik
szekrény romjain, s közben
köpködté a dinnyemagokat,
s bányászta az újabb ép
dinnyedarabokat a tévéből.

Tedás kiment az utcára.
Este volt, sötét. Vett két
üveg ipari bort és egy padon
összefeküdt velük, mintegy
növel, s mind elpusztította.

Aztán megállította az em-
berek a sötét utcán és ré-
szegen a fülükbe súgta, hogy
„ez egy hibás világ, hibás
ország, hibás utca”. És hoz-
zátette még halkabban,
hogy: „mert ez egy zsákut-
ca, innen csak elrepülni le-
het, elszökni nem.”

1993. július

Gránitz Zoltán rajza

Fifi és Bubu

Vannak nagy családi események, amikor a legszelebb, a közeli és a távoli rokonság sereglik össze ünnepelni. Ilyen alkalom lehet egy esküvő is. Az esküvő alkalmával, mivel kétoldalú a közeledés, jórészt ismeretlen emberek is egymás közelébe kerülnek, olyanok, akik addig teljesen más mikrovilágokban tengették vagy éltek méltósággal a földi pályát.

Mondjuk azt, hogy a Dunántúlon vagyunk, a sokat sóvárgott Európa kapujában, oly távol és mégis oly közel a sógorhoz (Österreich), s minden szép: kis falvak lapulnak a szelid dombok hajlataiban, templomtornyok magaslanak ki az élénkpiros fedelű házak közül, sejtnek a dús fűrtű szőlőket hordozó borvidékek, a nektáros gyümölcsötől roskadó barackfák, almafák vagy a szilvafák... Olyan otthonos, olyan meghitt minden, hogy már első benyomásra azt véli az ember, hogy évek óta ismeri ezt a tájat, hogy tulajdonképpen már járt erre, csak nem emlékszik arra, hogy mikor. (dèjavu?)

Belépve az ünnep házába aztán feltárul a tér, amelyben a családok élnek itt. Hatalmas hall, márványpadló, pálmák, flancos növények, ebédlő, galéria, néhány fürdőszoba, manzárd, egyedi bútorok. Mintha polgári tökélytel és gyakorlatiasan rendezték volna be a házat.

Ekkor előszalad egy pincsi, vagyis a Bubu, ez a már-már családtagnak számító fogatlan, rusnya vakarcs és belenyúl az ember ételébe, italába. A kedvenc — mondják —, nem szabad neki csontot adni. Közben hallani, hogy a házórzó eb, a kuvasz (Tisza) ugatása dörög vissza a falakról, s a belépni készülő észbontóan nyomja a csengőt. Elhallgattatják a dögöt, aki mielőtt hátrasomfordálna kuckójába, beleszimtat az idegen nadrágjába és elraktározza a szagot.

És egy pohár márkás whisky elfogyasztása után bűzlenni kezd valami, hiszen észreveszi az ember a falon függő képeket (dinnyeszeleteket, szőlőfürtöket, macskákat, vagy hatodrendű tudással megfestett tájakat ábrázolnak). Ilyenkor még inni kellene vigasztalásként abból a kurva drága piából, ha már van, de hiába, csak *vinjakot* (Made in Zrenjanin, 150 Ft a lengyelen) látni, s a nagy literes üvegben talán törkölyt. A fenébe, akkor rá kell gyújtani. S az ember megkérdezi a ház urától, hogy talál e hamuzót, mire a kackiás bajszú magyar ember int: *kint*.

A dohányosok valóban kiszorultak, *vendégjogon*. Egy másik vidéken, egy másik időben, emlékszik, vagy csupán téved az ember(?), amikor jöttek a pestiek, egy kondorfarkú süldő (akár kölcsönpénzből is!) s a csőrénakú kakas pályája is véget ért, hogy a vendégek előtt üdvözülhessen meg az asztalon... Ezekre gondol az ember, a kikeményített fehér lepedőkre, a lábvízre, a vendégért duruzsoló dobkályhára és szívja a füstöt keserű lélekkel, majd szólna valakihez, ha éppen ismerne valakit vagy témája lenne. Minden kísérlet kudarc: BMW-kről folyik a duma, pénzről, amelyet nem könnyű megkeresni, de ezek a milliók, legalábbis e környezetben, úgy lebegnek, mint reggeli párnapaskoláskor a néhai nagyanyák keze körül a leheletfinom pihék... Aztán kerül egy felvidéki ember, aki valamiért ismerős, s lesz egyből Krasznahorka és Hargita. Száll a dal, keservesen, tele tüdőkből és lepattogzik a közel álló arcokról...

S az ember egyre feszültebb, érzi, hogy zubog benne a vér, s a kurva életbe, szeretne már odamondani valamit ezeknek. De jön a vacsora: nagy húsk zsírban, csípős lében úszkálva a konyhai giccs látszatát keltik, s ilyenkor előszívárogo az emlékek mélyéről egy-egy régi fuszulyka vagy krumpliceves kellemes illata.

A fogások között még meg kell hallgatni egy előadást Fifiről, aki szintén pincsi az istenadta, de nem akármilyen kelet-európai, pusztai pincsi, de nem ám, hanem magában a londoni cityben él, bizony, és vegetáriánus, mert már szintén öreg és azt mondta az orvosa, hogy diétáztatni kell, s a Dezső minden héten elmegy és külön bevásárol számára..., igen, képzeljétek el, hallható egy olyan hangon, amely fellengzősen keveri az angol kiejtést a dunántúli tájnyelvvél.

S az ember még inkább feszül, főleg, amikor azt is megtudja, hogy a hölgy, a brit asszony, Borika, tulajdonképpen nem is beszéli a sziget nyelvét, s még néha most is eltéved, *in London*.

Ezt nem lehet kibírni, gondolja ekkor az ember és hátramegy az udvar végébe, a dohányosok gettójába, ahol *harsog a csipkés kombiné*. Félig szívja a cigit és eltápozza tüntetően a kövér csikket a műkókockán, és visszavánszorog a hallba.

— Egyébként én tőletek tanultam meg magyarul beszélni, Luigikám —, hallja az ember a másik hölgytől, aki a csiksomlyói Szűz rokolyája mellett látta meg a napvilágot és élte le élete első ötven esztendejét ártatlan tudatlanságban, *nyelvtelenül*.

Ezzel vége, itt kell hagyni ezt a kócerájt, le kell innen lépni, feltűnés nélkül, gondolja az ember, és már indul.

Arccal keletnek, langyos szellőben az országúton, az otthon melege, *mint egy kedves vacsora melege száll* és minden lépéssel egyre közelebbi, egyre létezőbb.

Isten veletek!

Nincs semmilyen magyarázat, te csak *ura akarsz lenni napjaidnak, az életnek. De ha a napok és az élet nem akarják. Mindenütt látok fényeket és homályt és elfelejteném a látás fáradságos formáit.*

Kitárulni úgy ahogy szép a szó. Úgy ahogy a hóesés most birtokba veszi a várost és letörli a szigort és a bánatot. Nem tudom nem észrevenni a szemek csodáját. A tekintet mint folyó árad ebben a városban.

Megbűvölten a gyermekkor villamosai. Zöldessárgák, és én kívül mint a hulló hó.

És mikor eljön a bánat ahogy megnyílik a feneketlen kút, és átsuhan rajtad a sikoltó néma. De amikor az arcok olyanok mint a nyárejszakai Helsinki reggel ötökör az övönes években, és bár ő a valóság mondatait mondja mégis mindig van egy hang, megtört hang és tekintet, a szobák végtelenje.

Nem mondanék semmit, hogy halljam a szavak lépteit.

Olyan hatalmas súlyos ajtó pihen rajta hogyan tudnám kinyitni.

Amit írok, az az igazság, nem tudom másképp látni.

Mindenben látszik hogyan nézem. És nézem hogyan látsz te más szemmel ahogy én nem. Ezért nem unok meghallgatni semmit amit nem mondasz.

gyász virágzó almák alatt

de ez azt jelenti hogy az ember másoktól lehetetlent követel, követel nem pedig elfogadja az egyetlen lehetőséget

igen és szeretnék ide több eget és házfalat, járókelőket, világos ablakokat, amelyekben látszanak a zöld növény-csillárok, ez a szecesszió, és az a perc mikor semmit sem szólva sehogy sem nézve alig láthatóan örökre mulandóan

van költészet amely körömszakadtáig védelmezi építi az erődöt aztán olyan amelyik jobban érzi magát itt ott

állítólag annyira önelégült hogy a verés sem érinti meg igazán

Öröm és bánat

nézem az évtizedek gyorsuló vakulását pellino olvasok hallgatom bachot a gyerekkor illata a lélek szobájába nyíló ajtó

így egymásnak adattunk oly nagy a mi gyámoltalanságunk hogy ez elszakító tilalom

úgy beszél mint isten és én akarok és elmegyek

benne minden lépés minden pillantás ahogy itt jár követi ariadne fonalát nem tér le az útról a gép nyomai gurulnak kegyetlenek nyöszörögnek a dala alatt

isten a mi örömiünk és bánatunk szent minden ami ellen védekezünk

II

Nincsen kedve aludni menni. Mintha ez lenne az egyetlen éj. Mintha a csillagok aztán kialudnának.

fél a saját szavaitól mint a jóslatoktól

Robbanó fény egyetlen akkordban. Az ifjúság hídja.

Csak úgy nem sikerül kimondani. A szeretet, ölébe zár mint a gyász.

Gyorsaság a nyírfakorona ágainak mozgásában, és hirtelen a csatornák és az ágyneműk teleszórva magokkal

hogy fényként látszódjon a vízben az eltelt és jövendő napok végtelenje, nézem ahogy jársz-kelsz

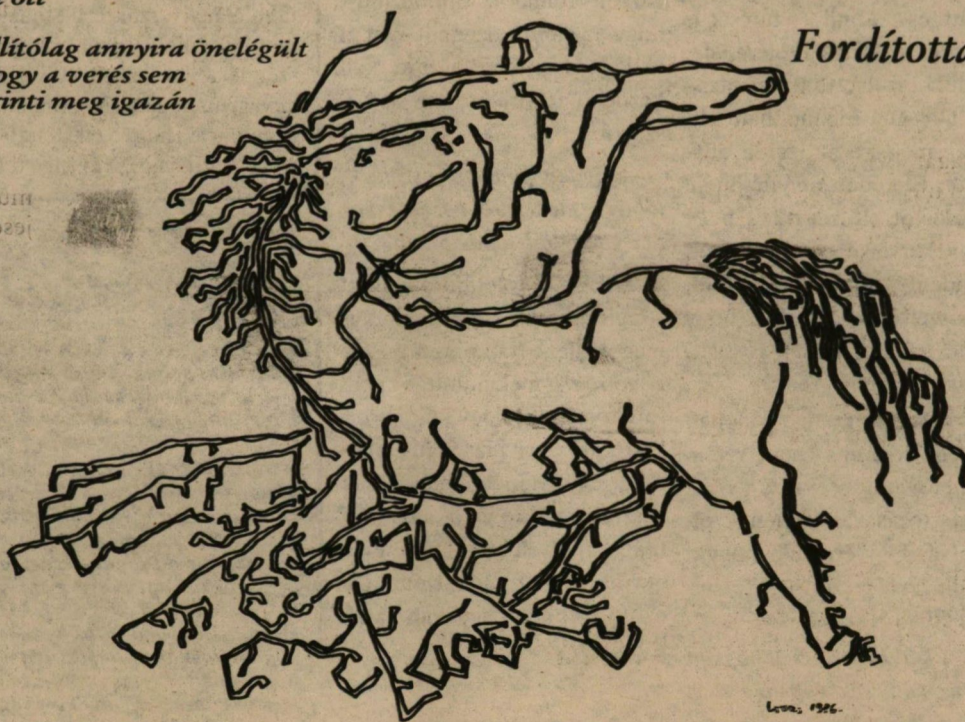
ne kérj ne tilts az emberek találkozásaiiban törvény van hatalmasabb nálunk

a víz fölött zöld lanka nem sejtett szöglete ennek a városnak, annak az ősznek

boldogtalan gyámoltalan erőtlenség minotaurusz csontokat és nyálkát és húst nyel egyetlen lélek sem látszik kivéve picasso lányát, aki testében különleges szépség arcán béke kezében fény és virágok mikor krisztus a létrán mászik

Lehetetlen Idő, mikor a fákat nézem, amik ugyanolyanok voltak minden időben, és egyetlen pillanatban emlékszem a zöld fenyőkre évtizedekkel ezelőtt.

Fordították: Kovács Ottilia Nagy Beáta

Hegyfi Füstös László rajza

A sérelmekre fátylat borítva képesek élni

Tanulmányút Libanonban — háború után

Magyarország egyharmadát kitevő ország a Földközi-tenger keleti partján Libanon. Egykor virágzó kereskedelem, turizmus, pénzügyi pezsgés jellemezte. Ma úgy tűnik, tizenhét év háborúskodás után béke van. Ebben az országban járt augusztus végén dr. J. Nagy László egyetemi tanár, valamint Bajusz János és Pintér Miklós negyedéves joghallgatók. Tapasztalataikról, élményeikről meséltek:

— A nyarat sokféle eltöltheti az ember kellemes körülmények között. Mégis a világnak egy kényelmetlenebb helyét választották. Honnan az ötlet, hogy Libanonba utazzanak?

B. J. — Az utazás egy beszélgetés közben felvetődött ötletből indult. Korábban is érdekelt bennünket a térség problémája, s mint negyedéves joghallgatók arra is gondoltunk, hogy talán ebből a témából kellene szakdolgoznunk.

— Egy háborúból éppen csak kilábaló országban mit véltek vonzónak? Mire voltak kíváncsiak?

P. M. — Konkrétan arra, milyen állapotok uralkodnak a tényleges fegyveres konfliktus lezárása óta. Libanon állami berendezkedése elég sajátos, állami konfesszionalizmusként működik. Ennek lényege, hogy a főbb állami tisztségeket a különböző vallási felekezetek megfelelő arány szerint osztják meg. A köztársasági elnök mindig maranita keresztény, a parlament elnöke siíta-mohamedán, a miniszterelnök pedig szunita-mohamedán. A törvényhozás mandátumai is eszerint oszlanak meg. Látni akartuk, hogy ez jelenleg miként működik, s egyáltalán hogyan élhetnek ma a libanoni emberek.

Dr. J. N. L. — Lényegesnek tartottuk, hogy az utca emberével beszélgethessünk, mert ez semmilyen tanulással nem pótolható. Ez a túra azt is bizonyítja, hogy nemcsak bulizni érdemes külföldön, hanem egy tanult szakterület ismereteit bővíteni is.

— Minden utazásnál döntő az első benyomás. Mit éreztek amikor először libanoni földre értek?

B. J. — Damaszkuszából busszal érkezünk meg Kelet-Bejrútba, és az első benyomás megdöbbenő volt. Teljesen más egy szétlőtt ház a tévén keresztül, mint a valóságban. Egy-két épület annyira szét van löve, hogy már a leptogyott köveket is szétaprózták a lövedékek. Mégis a legmegdöbbenőbb, hogy mindezek ellenére ezekben a házakban élnek az emberek. Ahol egy kis lyuk van, oda beköltöznek, nem törődve azzal, hogy esetleg a fejükre dőlhet az egész.

P. M. — A városnak csak egy része van nagyon szétlöve, egy másik része kevésbé, míg van egy kis terület, ahol már folynak az újjáépítési munkák. De ezzel azért nem kapkodnak, kívárnak, nehogy feleslegesen fektessenek be. Érdekes volt, hogy a tengerparti épületeknek csak az alsó szintjeit

újították fel, mivel a felső szintek esetleges tengeri támadásnak jobban ki vannak téve.

— Érezhető másból is, hogy abban a városban nem is olyan régen még dörögtek a fegyverek?

Dr. J. N. L. — Éppen amikor kint jártunk, akkor fogadta el a parlament az ideai költségvetést. Ennek közel ötven százaléka különböző módon, de a fegyveres testületekre jut. Érődik, hogy az államrend csak így tartható fenn. A kisebb fegyveres csoportokat ugyan felszámolták, de sose lehet tudni, hogy ki ránt fegyvert. Minden utcasarkon, minden hivatal előtt ott állnak a fel-

szétlőtt városban? Lehet még a Közel-Kelet Svájcja Libanonból?

P. M. — Romokból, romok között ugyanúgy járnak dolgozni, mint más városokban, bár sokuknál a munka egyet jelent a kereskedéssel. Valóban lehet még Svájc az országból, mert szinte minden második házban valamilyen bank működik. Olyan országok pénzét forgatják mint Kuvait, Szaúd-Arábia. Közvetítő szerepet töltenek be Európa és a Közel-Kelet között.

Dr. J. N. L. — Az élet azért annyira még nem indult meg. Ezt bizonyítja egy kintjártunkor megjelent miniszteri rende-

fegyverzett katonák harckocsijaikkal. Azt hiszem, csak elretentésként, mert egyébként elég barátságosak voltak.

B. J. — A városban még mindig léteznek az ellenőrző pontok, ahol szíriai és libanoni katonák posztolnak. Különbséget csak a fegyverzetük alapján lehet tenni, a szíreknél orosz, a libanoniaknál amerikai fegyverek vannak. Nem ellenőriznek mindenkit, de azért a taxis lassít ezeken a pontokon.

— Maguk az emberek hogyan viselik ezt a meglehetősen átmeneti állapotot?

B. J. — Ebben a térségben mindig nagyon sokféle vallású és mentalitású ember élt együtt, és akármilyen furcsán is hangzik, kialakult a tolerancia. Például beszélgettünk egy taxissal, aki Dél-Libanonban élt, ötszáz méterre az izraeli állásoktól. El kellett onnan jönnie családotól. Kérdeztük, hogy mi a véleménye az izraeliekről, s mindenféle ellenszenv nélkül, természetesen mondta, hogy ha ők nem csinálnak rosszat, akkor az izraeliek sem.

Dr. J. N. L. — Valóban nagyon toleráns nép. Nem érezhető, hogy egymás vallási hovatartozásával lennének elfoglalva. Úgy éreztük, hogy a köztük lévő feszültségeket inkább kívülről szíftották.

— A hétköznapiakat hogyan élik az emberek ebben a sokszínű vallási környezetben, egy

let, amely felszólítja a hivatalnokokat, hogy attól kezdve naponta jelenjenek meg munkahelyükön.

— Nevezhető demokráciának az, ami Libanonban van?

Dr. J. N. L. — Más mércével, de tulajdonképpen igen. Libanon mindig elég liberális ország volt, és most is az. Több párt működik, a parlamentben a szélsőséges pártok is ott vannak. Rengeteg és színes a sajtójuk, bárki lapot alapíthat. Senkit nem üldöznek a nézetei miatt.

B. J. — Fátylat borítva a múltira él az az ország. Senki nem foglalkozik azzal, hogy ki miért lőtt vagy bombázott. Sugárzott róluk az optimizmus, hogy az elmúlt tizenhét évet el kellene felejteni, s újra kell kezdeni, felvirágoztatni az országot.

— Egy ugyanilyen veszélyektől terhes térségből nézve, mi az út legnagyobb tapasztalata?

B. J. — A tolerancia mellett a legfontosabb, amit nekünk is meg kellene tanulnunk, az a következő: megmutatták, akaratukon kívül, hogy különböző kultúrájú és civilizációjú emberek, egy mindenkinek csak veszteséget okozó háború után, a sérelmeket félretéve, egymás mellett tudnak élni. De ez Libanonban így van talán több ezer éve.

— bajnai —

Hol tart a lektorátusi nyelvoktatás?

„A hallgatók ráébredtek arra, hogy a korábbi lektorátusi nyelvoktatási rendszer nekik nem megfelelő” — mondja dr. Fábricz Károly, a JATE Nyelvi Lektorátusának vezetője. Ezzel összhangban változtak a nyelvi képzés feltételei és követelményei is.

A nem nyelvszakos, naplapi tagozatos hallgatók nyelvtanulási lehetőségei ma igen szűkre szabottak. A nyelviskolák, illetve a magánórák egyre inkább csak elvileg kínálnak megoldást. A nyelviskolák sorra tönkremennek (nem mind, de ez az általános folyamat), a magánórák pedig többségükben megfizethetetlenek. A hallgatóknak azonban valamilyen nyelvoktatási módot találniuk kell, mert ha nem rendelkeznek legalább két nyelvvizsgával, akkor nem tudnak eleget tenni a diplomához jutás követelményeinek. Ezen követelmények a korábbi, túl megrepedt ítélt renndehez képest megfelelőbbnek tűnnek a hallgatók számára. Míg korábban tehát feltételül szabták egy felsőfokú vagy egy közép- és egy alacsony nyelvvizsga megszerzését. 1993 szeptemberétől a követelmény módosult. Az alacsony nyelvvizsga helyett a lektorátuson adott nyelvórák valamelyikén két félévet végighallgat a diák. Így érthető, hogy a diákok számára a lek-

torátusi nyelvoktatás igénybevétele a legkézenfekvőbb.

A lektorátusi nyelvoktatási rendszer az újonnan hozott renndehez képest is változott.

Egyrészt az alacsony nyelvvizsga „kiváltására” többféle nyelvtanfolyam indult. Mivel itt minimális követelményként két félév végighallgatása kötelező, a diákok érdeklődése a képzés iránt igen nagy. Persze, ne a korábbról ismert, nehézkes és lassú lektorátusi nyelvórákra gondoljunk! Ez alapjaiban más. A megjelenés az órákon kötelező, kimaradások esetén nincs félévi, év végi aláírás. Másik előnye a képzésnek az, hogy ingyenes: ezt a Progress Nyelviskola teszi lehetővé, amely oktatókat biztosít a lektorátus számára.

Az induláskor voltak gondok is, mert ha például valaki a telített létszám miatt kimaradt egy csoportból, az már csak azt választhatta, ami maradt.

A lektorátusi nyelvoktatás másik új formája a szaknyelvi képzés. Lényege az, hogy ha a

hallgató valamilyen nyelvből már legalább középfokú nyelvvizsgát tett, akkor ebből szaknyelvi kurzuson vehet részt. A képzés jelenleg csak csírájában létezik, de olyan fontos szakokon folya, mint a biológia, vegyészet, számítástechnika, közgazdaságtan, szociológia és a kör természetesen bővíthet például a jog területére is. A lektorátus tervei szerint a rendszer kifizetése 1995/96-ra várható.

Az oktatás itt is ingyenes. A tanárok képzését külföldi tanulmányutak kapcsán oldanák meg, amelyet a FEFA (Felsőoktatási Fejlesztési Alap) támogat. A szaknyelvi kurzus nagy előnye lenne az is, ha — a tervek alapján — bizonyítványt adna a hallgatóknak.

Ha a hallgatók valóban ráébredtek, hogy ez az ígéretesen színvonalas nyelvoktatási rendszer nekik megfelelő, akkor jövőbeni munkájukat talán kevesebb tolmáccsal és nagyobb felkészültséggel tudják majd végezni.

— té —

Test of English as a Foreign Language (TOEFL)

Külföldi oktatási intézményben való továbbtanuláshoz elengedhetetlen az adott ország nyelvének megfelelő ismerete, s e tudás nemzetközileg is elfogadott mércével történő bizonyítása. Az amerikai egyetemek és college-ok a nem angol anyanyelvű felvételizőktől a TOEFL-vizsga letételét követelik meg. A kétórás, írásbeli vizsga során olyan feleletválasztásos tesztet kell kitölteni, amely méri az amerikai angol nyelv hallás utáni megértését, a nyelvtani szerkezetek és kifejezések helyes felismerését, a szókinccs nagyságát és összefüggő írott szöveg értelmezésének képességét. Meghatározott vizsganapokon ezt a vizsgát kiegészíti a Test of Written English (TWE), ahol a jelölt egy esszével adhatja bizonyosságát annak, hogy képes harminc perc alatt egy témát gondolatgazdagon és nyelvilag helyesen kifejezni.

Az amerikai intézmények által felvételi ponthatárként megjelölt pontszámok nagyon különbözőek lehetnek. Az érték függvénye az intézményben folyó oktatás színvonalának, a tanulmányi szakterületnek, a tanulmányi szintnek, illetve annak, hogy a felvételizőnek szándékában áll-e elnyerni az intézmény anyagi támogatását. Általánosnak tekinthető azonban az, hogy a 600 feletti pontszám kiváló, a 400 alatti nagyon gyenge teljesítményt jelöl.

A TOEFL-vizsga alapvetően az észak-amerikai (USA, Canada) felsőfokú intézményekben való továbbtanuláshoz, kutatáshoz és a különféle pályázatok benyújtásához szükséges nemzetközi minősítő vizsgák egyike, de eredménye Magyarországon is honosítható. Az elért pontszámtól függően és a kiegészítő szóbeli vizsgával egyenértékűvé tehető a magyar állami nyelvvizsga valamely szintjével.

A TOEFL-vizsgálóhoz a jelentkezési lapot a TOEFL Bulletin of Information tartalmazza, amely a vizsgaidőpontok, a vizsgahelyek, a jelentkezés módjának és mintakérdések ismertetésén kívül még számos fontos tudnivalóról nyújt tájékoztatást.

1991-től a CITO (az Educational Testing Service európai tagozata) és az Egyetemi Könyvtár keretén belül működő Amerikai Felsőoktatási Információs Központ által kötött szerződés eredményeként Szegeden is van vizsgát lebonyolító TOEFL Test Center.

Az 1993/94-es tesztévre négy időpontot kaptunk: 1993. november 20., 1994. február 12., 1994. április 16., 1994. május 14. Az Információs Központ a vizsgára vonatkozó információkkal és a Bulletinekkel az érdeklődők rendelkezésére áll.

Pályázati felhívás

A JATE Állam- és Jogtudományi Kar polgári jogi és polgári eljárásjogi tanszéke pályázatot hirdet tanársegédi állás betöltésére.

Pályázhatnak mindazok, akik állam- és jogtudományi oklevéllel rendelkeznek, vagy azt legkésőbb 1994. január 31-ig megszerzik, és vonzalmat éreznek az egyetemi oktatói pályá iránt. A kinevezendő tanársegéd feladata elsősorban gyakorlatok vezetése polgári jogból és társasági jogból, valamint részt venni a tanszék oktató-nevelő munkájában.

Az állás csak főállásban tölthető be.

A kinevezés a felsőoktatási törvény szerint határozott időre szól.

Bérezés a hatályos rendelkezések szerint.

Nyelvvizsga-bizonyítvány nem pályázati feltétel, de a nyelvismerettel rendelkezők a pályázat elbírálása során előnyben részesülnek. Ugyancsak előnyt élveznek azok a pályázók, akik korábban már részt vettek a Tudományos Diákkör munkájában, és ott értekelhető eredményt értek el.

A pályázat benyújtási határideje: 1993. november 15.

A pályázatot a JATE Állam- és Jogtudományi Kar polgári jogi és polgári eljárásjogi tanszéke-re kell benyújtani. A pályázat-hoz kézzel írt önéletrajzot kell csatolni.

Minden pályázó 1993. december 1-jéig választ fog kapni pályázatának sorsáról.

Dr. Besenyey Lajos
tanszékvezető,
egyetemi docens

Jazz Napok Szegeden

A jazz olyan zene, mint a közönsége — nem lehet hamisítani. Aki nem szereti, nem tud végigülni egy három-négy órás előadást, még akkor sem, ha több zenekar lép fel egymásután. A Szegedi Ifjúsági Házban három napon keresztül valódi jazz szólt, és valódi publikum volt a befogadó.

A zenész számára egy fesztivált elkezdni nem lehet igazán hálás dolog. Az első napon, mely a hagyományos jazz műfajában alkotókat volt hivatalos felvonultatni, Regőséknek nemzetközi mézónyban kellett helytállniuk. Ebből a szempontból könnyű helyzetben voltak, hiszen egy magyar jazzrajongó, ha meghallja Regős István nevét, egyből egy szuperkényelmes fotelról kezd el ábrán-

Vukán György

A második nap első fellépői újra hazánkiai voltak. Meg kell valljam, a három nap alatt ez érdekelt a legjobban, mert bár a *Creativ Art Trio*-t előben még nem hallottam, Vukán György zenéi nem ismeretlenek előttem. A Vukán György zongora;

mayer István játékát is hatalmas érdeklődés kísérte, bár ők a jazzéletnek nem olyan neves alakjai, mint az előbbie, de tudásban semmiben sem maradnak le tőlük. Jó volt hallgatni a zenekárokat még éjszaka is, pláne egy sör mellett, igazi kocsmahangulatban.

A vasárnap legkisebb sikerét egy ismeretlen típusú pénztárgép könyvelhette el. Bukásnak is nevezhetném a szereplést. Pedig az APEH valószínűleg visszatérítette az árát, vagy le lehetett írni az adóalapból, de ez végül is mindegy. A tény, a pénztárgép olyan, ha nyomják, akkor prüttyög. Ez nem olyan szörnyű tulajdonság, kivéve akkor, ha mindenki Szabados György és a Magyar Királyi Udvari Zenekar muzsikáját füleli. És gőze sincs senkinek, hogy a szabad (free) jazz néha elhalkuló diszszonáns taktusai között

hogy végigülték a koncertet, hanem megpróbálták értőn befogadni a dallamokat. A dallamtalanságokat is, és az egész produkciót vastappsal jutalmazták.

Hogy még egy kis teret kapjon, az az átkozott prüttyögés szembeszállhatott egy élő legendával. A fesztivál egyértelműen kiemelkedő sztárzenekara a *Roscoe Mitchell Quartett* ugyanis nem éppen a dinamikus szólo zenéjéről híres, és mint köztudott, sem egy fuvola trillája, sem egy szaxofon rekedsége nem nyom el egy prütty-prütty-prüttyöt. Erdemesebb azonban egy kicsit a zenekarral foglalkozni. Mérges lehet rá venni, hogy Roscoe Mitchell — az *Art Ensemble of Chicago* legendás híru szaxofonosa — azért, hogy a fekete jazz feketén szóljon, hát a világ legjobb zenészeit veszi maga mellé. Akik egyébként egytől egyig feketék. Élő példa Jaribu Shahid nagybőgős, Tani Tabbell és Vincent Davis dobosok, akik a sztár mellett bizonyítási lehetőséget kaptak. Nem hallottam őket máshol, de itt éltek a lehetőséggel. A két dob olyan vibráló alapot biztosított, melyen remekül ellavírozott Roscoe, először a fuvolával, majd a szaxofonnal. Hatalmas zenei távolságokat hidaltak át a bőgő segítségével, ami néha csak pöngött, néha meg visított, ahogy Jaribu kedve hozta. Nem könnyű zenét

Roscoe Mitchell

dozni, meg mondjuk két JBL falról a sarokban. Sajnos, ez sokak számára csak álom. Azért a rongyos ötszázasért viszont több mint egy órán át zenéltek Regősék. A szaxofonjáról nem kell túl sokat beszélni, egyértelműen ő irányította a zenekart, bár szót nem túl sokat vállalt, de akkor aztán olyat... Csuhaj Tibor teljesen tradicionális nagybőgője, Jeszenszky György szeszélyes dobolása és Cselik Gábor talán túlságosan gyengéd zongorajátéka remek alapot teremtettek a szaxofonnak.

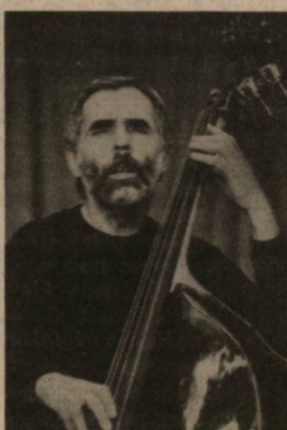
Birgit Rothaut és John Coates produkciójához nem lehet túl sokat hozzátenni, mert amit lehetett, azt hozzátette Molnár Gyula a szaxival és Kiszin Miklós nagybőgővel. Hozzáfűzni is csak azt lehetne, hogy Birgit Rothautnak félelmetesen jó a hangja. Ezt viszont nem érdemes hozzáfűzni, mert aki hallotta, az úgyis tudja, aki meg nem, az úgyse hiszi. A lényeg, a duó egy kis segédlettel remekül idézte Charlie Parker és Miles Davis stílusát.

A pénteki nap szenzációja a *Miami Dade Jazz Trio* volt, de ez természetes, hiszen a két gitár olyan remek, forró hangulatot teremtett a dobbal egyetemben, ami egy kicsit — valljuk be — tiszteletlenül is hatott az előző két fellépő visszafogottsága után.

Berkes Balázs nagybőgő; Balázs Elemér dob felállású csapat hatalmasat játszott. Vukán olyan magával ragadó hévvel zongorázott, melyet ráadásul erősített Balázs Elemér dobja és Berkes Balázs, hogy hihetetlenül erős zongorázott, bár szót nem túl sokat vállalt, de akkor aztán olyat... Csuhaj Tibor teljesen tradicionális nagybőgője, Jeszenszky György szeszélyes dobolása és Cselik Gábor talán túlságosan gyengéd zongorajátéka remek alapot teremtettek a szaxofonnak.

Talán még náluk is nagyobb sikert aratott a nap lengyel fellépője, *Walk Away*. A lengyel jazzról nem kell beszélni, hallgatni kell. A fúziós jazzt játszó zenekarból kiemelkedett Bernard Maseli marimbajátéka, és Adam Wendt szaxofonja. A marimba olyan remek hangzású hangszer, amely még a tradicionális jazzt játszó zenekar hangzásvilágába is jól be tud épülni. Ebből a majdnem-majdnem rockzenéből pedig vétek lenne kihagyni.

A Jürgen Wuchner Quartett és Kovács Tick-

Berkes Balázs (Fotók: Miskolczi Róbert)

mi az, hogy prütty-prütty. Jelentem — a pénztárgép. Hát, ezzel a prüttyivel kellett megfizetni a kocsmahangulatért.

Pedig jobb lett volna Szabadosékat figyelni. Zenéjük ugyan nem top listás, de az elsősorban fúvósokra épülő avantgárd jazz különös élményt szerezhetett volna a már említett és elátkozott prütty nélkül is. Nem is csoda, hiszen a kiváló majdnem-nagyzenekaron kívül két sztármuzsikus is játszott az udvariaknál. Dreszch Dudás Mihály szaxofonon és Lajkó Félix hegedűn. Szabados úr, a „népzenei alapokon nyugvó kortárs improvizatív muzsika atyja” egyébként a közönségre sem mondhatott semmi rosszat, hiszen nemcsak

játsoztak ők sem, de igazi jazzt. Iszogattak, törölköztek közben, de egyetlen percig sem hagyták hogy kiessenek a muzsikából. Négyen négy különböző stílusban, első hallásra összeilleszhetetlen dallamokat játszottak, és mégis, az egészet csukott szemmel hallgatva hihetetlennek tűnt, hogy ezt a zenét négy ember csinálja. Annyira együtt voltak gondolatilag, hogy ha nem is nóték össze, azért az bizonyos, hogy együvé tartoztak. Még a jazz művelőinek táborán belül is. És nem a zenekar neve köti össze őket, hanem — a muzsika mindenekfelett való szeretete.

KÉRI BARNABÁS

Mindig ugyanúgy?

Ismét elkezdődött egy tanév. Végigmegegyek a folyosón és hallom: „Most akkor hány órát kell felvenni?” „Vizsgáznunk kell ebből?” „Engem nem érdekel, én csak aláírást kérek!” Eltelt két hét, ismét végigmegegyek azon a folyosón és hallom: „Ez egyszerűen nem igaz! Két hét alatt képtelen vagyok összerakni az órarendemet: ide nem fértem be, oda nem voltam feliratkozva, ez nem indul, az meg nem is érdekel.” Bosszankodik mindenki. Az elsősök azért, mert nem értenek semmit, a negyedévesek azért, mert nekik már ki sem írják az óráikat, a harmadév a szigorlat miatt aggódik.

Végignézek az arcokon, mindegyik mást tükröz. Az elsősök zavartan és értetlenül néznek vissza rám, bár tekintetükben látni vélem a bizonytalan kíváncsiságot is. Még nem tudják mi vár rájuk, tele vannak reménnyel, ugyanakkor már alaposan rájuk ijesztettek az év végi vizsgákkal. A felsőbb évfolyamok másként látják a világot. Ők már profik, ők már tudnak valamit, amit a kezdők még nem. Ők már tudják, hogy itt szabad lehet az ember, s rajta áll, mennyire használja ezt ki és mire használja fel. Tudják azt is, van sok kötöttség is és nemigen jázadhat ellene az ember, ha diplomát akar. Tudják, vigyázni kell a nyakukba szakadt nagy szabadsággal, mert könnyen a „hajnekmnincsídomelvezstem” mindig fenyegető börtönébe kerülhetnek.

Kérdezgetem ismerőseimet, ki mit gondol az egyetemről és rá kell jönnöm, mindenki másként látja. Az természetes, hogy eltérő véleményen van a felsőbbéves, aki lassan szakdolgozatával készül el, mint aki még csak most kóstolhatja az egyetemi életet. De mást mond az angol szakos és mást az oroszos, mást a franciás és megint mást a magyaros. Másként látja az, akinek szeptemberben sem sikerült az alapvizsgálója és mást mond az, aki épp TDK-dolgozatához gyűjt anyagot. Mert (szerencsére) mások vagyunk.

Ismét eltelt egy kis idő, újra végigmegegyek a folyosón. Most már sokkal csendesebb. Elrendeződött minden bonyodalom. Elkezdődött az új tanév.

— hajnal —

Jelentem: a helyzet változatlan

Az utóbbi 3 héten Szegedre érkeztek a diákok, akik szép reményekkel és új lendülettel vetik bele magukat a tudomány bugyraiba, éjszakánként pedig a söröskorsók mélységeibe.

Felrévednek a régi emlékek, amelyek állandóan elkísér(te)nek minket, mint a nem kapható tankönyvek utáni rohangálás, a beiratkozás körüli óriási kavardás, a fénymásolás miatti anyagi csőd veszélye, albértetesek folyamatos félelme a házínénitől, a tanulmányi osztályoknak segítő-kész, de egyes ügyekben járatlanságukat bizonyító tevékenysége...

Van oktatási törvényünk, amely majd minden bizonnyal szabályozza az egyetemek működésével kapcsolatos feladatokat és ennek működésében bíznék is, ha nem látnám professzorainkat, akik fáradságot nem kímélve saját költségükön másolatják a jegyzeteket, rohangálnak egyik kiadótól a másikig, miközben napi teendőiket is felelősséggel kell el látniuk. És akkor még nem beszéltem magunkról, diákokról, akik csak ezekből a nem létező jegyzetből tudnánk felkészülni.

Helyzetünket nem könnyítik meg a szegedi könyvtárak sem. Nem ártana, ha egy könyvből legalább két példánnyal rendelkeznenek, mert akkor könnyebben el tudná osztani őket egymás kö-

zött az a pár száz diák. Így az „uzsi”-pénzünk nem kéne bűzös fénymásoló helyiségekben elköltenünk, hanem legfeljebb csak pár forintot félretenni a késedelmi díjra.

Az oktatási törvényen kívül a nyár más változást is hozott. Felújították és átalakították hón szeretett JATE-klubunkat, amelyet talán most nem kellene szétszedni oly gyorsan, ha pedig még a kukákat is igénybe vesszük és a takarítószemélyzet munkáját is tiszteljük egy kicsit, akkor elkerülhetjük a fullasztó bűzben való lötyögést. Történtek felújítások más épületekben is. Még a múlt tanévben készült el a jogi karon az Erdei-terem, amely valóban szép látvány a szemnek, de annál kényelmetlenebb érzés ülepünknek, mivel az ülőfelület és az asztal fedlapja közti távolságot nem a megfelelő méretre kalibrálták, így aki addig nem volt derékfájós, most a diplomája mellé kap egy lumbágót is ajándékba. Még egy megjegyzés. Felhívom Tisztelt tanáraink figyelmét, amennyiben lépést akarnak tartani túltechnicizált világunkkal, úgy a MIKROPORT nevű elmés szerkezet mikrofonrészét ne a hönük alá dugják, hanem attól egy kicsit feljebb, kabátkájuk hajtókájára tűzzék, a nagyobb hanghatás elérése érdekében. Köszönjük!

— fülep —

Gépkocsi-vezetői tantolyam indul diákoknak, 1000 Ft kedvezménnyel.

Jelentkezés: Autóklub — Autósiskola Kossuth L. sgt. 112. Tel.: 489-085

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem lapja

Felelős szerkesztő: GRÓF RÓZA

Szerkesztőség: 6722 Szeged, JATE BTK Egyetem u. 2-6. II. em.

Telefon és fax: 62/312-311 vagy 62/312-311/139-es mellék

Megjelenik kéthetente egyszer

Ára: 4,50 forint.

Kiadja: a József Attila Tudományegyetem

Telefon: 324-022

Felelős kiadó: dr. Szajbely Mihály

Szegedi Nyomda, Szeged

Nyomdaigazgató: Perényi Ottó

Fekete sas u. 28. 6720

93-24

ISSN 0230-791X